

غبار بی مهری بر چهره طلای ایران

محبوبه فکری

بیش از یک تن استحصال طلا دارد. در این میان شاید راه اندازی یک منطقه ویژه اقتصادی طلا و جواهر در کشور بتواند نه تنها تولید را ساماندهی کند بلکه از قاچاق طلا که مابه التفاوت نیاز و تولید را پوشش می دهد، جلوگیری کند. با تصویب طرح راه اندازی اولین منطقه ویژه اقتصادی طلا و جواهر در قشمر در ماه های پایانی سال ۸۶ توسط هیات دولت، امیدها نسبت به ساماندهی وضعیت تولید و کاربرد طلا و جواهر در کشور بیشتر شده، اگرچه موانعی نیز پیش روی راه اندازی این مناطق وجود دارد. برای روشن شدن مراحل راه اندازی منطقه ویژه طلا و جواهر در قشمر گفتگویی را علی فخرموحدی، مدیرعامل صندوق توسعه صادرات طلا و جواهر انجام داده ایم که در ذیل می خوانید:

چند صباحی طلا به یکی از خبرسازترین فلزات دنیا تبدیل شده بود که همزمان با افزایش درآمد نفت و برخلاف تصورات عامیانه که "اگر قیمت نفت بالا رود، طلا ارزان می شود" روندی صعودی در قیمت را تجربه کرد. شاید این امر تلنگری باشد تا ایران با معادن غنی طلا برنامه ریزی دقیقتری بر روی معادن طلای خود داشته و کاربردهای آنرا به سمت استفاده های صنعتی خصوصا در صنایع «های تک» سوق دهد. ضرورت این امر جایی مشخص می شود که ایران با یک درصد از تولید طلای جهان در ۱۱ معدن از جمله معدن طلای مونه اصفهان، کانسار زرشوران آذربایجان شرقی، کانساز آق دره آذربایجان، کانسار داش گستن کردستان، کوه زر کاشمر، طرقله مشهد، ارقش نیشابور، بندی دامغان، آستانه اراک، کالکافی انارک و زرتشت جیرفت در مجموع

نشده و یا به عمد شناخته نشده ای را دارد. یکی از دلایل این است که ایران با وجود اینکه یکی از کشورهای مهم در معادن طلای دنیا به شمار می آید؛ ولی پروژه های اکتشاف طلا در کشور به دلیل طولانی شدن مراحل اکتشاف، نبود فناوری کارآمد، و تقاضای سرمایه گذاری در این بخش و وجود باندهای پشت پرده دچار عقب ماندگی شده است که امیدواریم با مدیریت معاون وزارت صنایع و معادن انحصار اکتشاف، فرآوری و بهره برداری از معادن طلا شکسته

شود. به هر حال هم اکنون معادن طلای کشور به هر دلیلی مورد استفاده قرار نمی گیرند و فرصت هادر حال از دست رفتن است. یکی دیگر از دلایل این است که نگاه دست اندر کاران امر به طلا، تنها در بخش زینتی آن خلاصه می شود. در صورتی که بسیاری از کشورهای پیشرفته و صنعتی، از طلا به عنوان یکی از قطعات مهم در کالاهای «های تک» استفاده می کنند. در گوشی موبایل و ضبط صوت حداقل ۳۰۰ سوت فلز طلا، در لب تاپ حدود ۱۰ تا ۱۵ گرم طلا به کار

● **بعنوان اولین سوال، با ارائه آماری از میزان تولید و نیاز کشور به طلا، موقعیت کشور برای استفاده های صنعتی از طلا و جواهر را بیان کنید.**

هم اکنون حدود ۱۰ معدن فعال در کشور وجود دارد که البته آمار تولید این معادن در سال به یک تن هم نمی رسد؛ از سوی دیگر، ایران به لحاظ موقعیت جغرافیایی و ساختار زمین شناسی دارای معادن و کانی های گرانبهایی است و همچنان حوزه ها و مرزهای شناخته

سرمایه گذاران جذاب باشد. در حالیکه مثلا در ابتدای کار سازمان منطقه آزاد قشم ۳/۵ برابر قیمت زمینی را که در قشم به هتل سازی پیشنهاد شده به طلا و جواهر ارائه می کند که به نظر من توجیه اقتصادی برای یک طرح با رویکرد تولیدی و صادراتی را ندارد.

● **مگر قرار نیست که در مناطق آزاد زمین به بهای پایین در اختیار قرار گیرد؟**

نه اینها در حد حرف و شعار است.

● **پس این موضوع در اجرای طرحهایی که در پایلوت قشم در نظر گرفته شده تاخیر ایجاد می کند؟**

ما در حال مذاکره هستیم اما سرعتی که در گذشته برای این امر وجود داشت، باتوجه به اینکه برخی درک صحیحی از مزیت های راه اندازی مناطق ویژه طلا و جواهر و رونق مناطقی که این طرحها در آن اجرا می شود را ندارند، بنابراین روند کار به کندی گراییده است.

● **زمانبندی اجرای طرح تا کی بوده است؟**

ما باید تا اردیبهشت باید کارهای مقدماتی را شروع می کردیم اما به دلیل مشکل زمین تاکنون کار جدی صورت نگرفته است.

● **حضور سرمایه گذاران خارجی در معادن طلا در باب استخراج یا بکارگیری طلا در صنایع ما چندان مشهود نیست؟**

تقریبا مشهود نیست. یعنی هر اتفاقی که افتاده مسائلی مشابه با شرکت «ریوتنتو» را تجربه کرده است.

● **بیشتر صدور مجوزها مشکل دارد؟**

بله این مشکل به صورت چشمگیری وجود دارد. باید در طلا نیز نظیر صنعت نفت که در ایران بومی شد رفتار کنیم. نمونه آن پارس جنوبی است. ما در دنیا اعلام می کنیم که پارس جنوبی را داریم و سرمایه گذاران ببینند سرمایه گذاری کنند؛ ولی معادن را به سادگی این کار رانمی کنیم.

● **تاخیر در صدور مجوزها و استحصال طلا چه تاثیری در بازار داخلی گذاشته است؟**

این دو مقوله از هم جدا است.

● **پس با توجه به معادنی که در داخل کشور وجود دارد؛ تحلیل منفعت و در آمد چیست؟**

اکثر معادن به دلیل اینکه در اختیار بخش دولتی و نیمه دولتی هستند و یا به نوعی از منابع دولتی استفاده کرده اند، در ظاهر سودده معرفی می شوند؛ ولی معدنی نظیر موته اصفهان که سالانه مقدار کمی طلا تولید می کند توجیه اقتصادی ندارد.

اما اگر معادن در دست بخش خصوصی باشند، به هر صورت مجبورند به سوددهی رسیده و در غیر این صورت واحد را تعطیل کنند؛ به هر حال هزینه سر بار برای دولت نخواهند داشت.

یا حمایت از صنعت باشد. در بسیاری از موارد این عامل، بازدارنده ای برای رشد و توسعه می شود. برای یک محصول با ویژگی خاص طلا و جواهر، تعرفه ۴ درصدی و ممنوعیت ورود طلای ساخته شده وضع می کنیم. در صورتیکه اگر اجازه دهیم تولید کننده داخلی بازار را کنترل کرده و با خارجی ها «جوینت» شود، می تواند با آنها قرارداد تهاتری بسته و از قاچاق کالا به داخل یا به خارج جلوگیری کند. هم اکنون یک قطعه شمش طلا با ۱۲۰ هزار تومان به صورت قاچاق وارد کشور می شود؛ در حالیکه اگر بخواهد به صورت قانونی وارد شود باید یک میلیون و ۵۰۰ هزار تومان سود بازرگانی و عوارض گمرکی دهد.

● **یعنی اگر سود و عوارض گمرکی ۴ درصدی صفر شود مشکل تا اندازه ای حل می شود؟**

۴ درصد سود و عوارض گمرکی نباید برای همه حذف شود. چرا که اگر همه بتوانند شمش خریداری کرده و به داخل بیاورند به سرعت کالای با سود ۲ درصدی در سال را فروخته و مبلغ حاصل را در بانک قرار می دهند و سودش را می گیرند. این عمل نقدینگی را بالا برده و تورم را به همراه دارد. اعتقاد من این است که این عوارض باید برای تولید کننده و صادر کننده حذف شود، آنها به میزان دلخواه شمش وارد کرده ولی اثبات کنند که آنرا به طلا تبدیل و تولید طلا داشته اند و به داخل یا خارج از کشور صادر کرده یا فروخته اند.

● **راه اندازی مناطق ویژه طلا و جواهر اینجا معنای یابد؟**

در تمام دنیا از جمله قطبهای بزرگی مثل چین، عربستان سعودی، هند، ترکیه امارت، آمریکا، سنگاپور و مالزی که قطبهای طلا و جواهر دنیا شده اند، حرکت به سمت ایجاد مناطق ویژه اقتصادی طلا و جواهر بوده تا بتوانند ورود و خروج طلا و جواهر را رصد کرده و بر آن کنترل داشته باشند.

● **آیا مناطق آزاد در ایران مکانهای مناسبی برای ایجاد این «زونها» هستند؟**

همه مناطق آزاد ویژگی های مثبت را برای این امر ندارند. و بحث طلا و جواهر به امنیت اقتصادی متصل است. قوانین مناطق آزاد اجازه خیلی از فعالیتهای اقتصادی در حوزه های گوناگون رانمی دهد.

● **قشم یکی از مکانهایی است که برای راه اندازی بورس طلا و جواهر و به نوعی منطقه ویژه طلا و جواهر تعیین شده است. آیا قشم این پتانسیل را به صورت واقعی برای راه اندازی این منطقه دارد؟**

در این راستا نباید به شعار بسنده کرد. چرا که جاذبه ای که در کشورهای حاشیه جنوبی خلیج فارس ایجاد شده به نحوی بوده که دولت وارد عمل شده، ظرفیت و پتانسیل این صنعت را شناخته و مجموعه ای بوجود آورده که برای

رفته و این فلز یکی از مواد اولیه مهم در ساخت موتورهای جت، صنایع پزشکی، نظامی، ماهواره ای و مخابراتی به شمار می آید؛ ضمن اینکه در سال های اخیر مصرف زیادی در حوزه نانو گلد و نانوسیلور پیدا کرده است.

● **هم اکنون چند درصد از طلای دنیا در بخش های صنعتی به کار می رود این آمار در ایران چگونه است؟**

تنها ۲۴ درصد مصرف طلای دنیا به بخش زینتی اختصاص می یابد، حدود ۳۸ درصد طلا به عنوان پشتوانه پولی و ذخیره سازی در بانک ها به کار رفته و مابقی آن جنبه صنعتی دارد. اما ایران محل اعرابی برای ایجاد صنعت طلا برای سایر حوزه ها غیر از زیورآلات ندارد و تنها به سمت ذخیره سازی این فلز پیش رفته؛ در نتیجه نگاه مسئولان نیز نگاه حرفه ای و نگاه صنعتی نیست، بلکه فقط به عنوان تولید زیورآلات و یا ذخیره سازی در خزانه بانک ها پیش رفته ایم.

● **استراتژی خاصی برای این امر پیش بینی شده است؟**

این موضوع اصل مطلب طلا و جواهر است. براساس آمار شورای بین المللی طلا، بازار طلا و جواهر ایران در خفاست، آنها ایران را ششمین بازار بزرگ مصرف کننده طلا در دنیا می دانند؛ اما چه طور این بازار بزرگ استراتژی ندارد. به همین دلیل است که روزانه یک تن طلا به صورت شمش و حداقل ماهانه دوتن طلا به صورت مصنوعات به کشور قاچاق می شود و دولت هیچ آماری از آن ندارد. با یک حساب سرانگشتی متوجه گردش مالی پنهان ۱۹ تا ۲۸ میلیارد دلاری می شویم که حاشیه سود بالایی دارد.

● **مسبب اصلی این امر چیست؟ عدم حمایت دولت از تولید طلا این امر را سبب شده است؟**

این نکته بسیار عجیب است که از برخی صنایع که مزیت زیادی در آن نداریم حمایت های جدی می شود؛ اما کلید صنعت طلا با ۷ هزار سال قدمت به ضرب زور خاموش شده؛ البته وزارت صنایع و معادن و سازمان زمین شناسی باید دقت بیشتری را داشته و به جمع آوری اطلاعات صحیح و دقیق بپردازد. به نظر می رسد نداشتن یک تیم متخصص برای شناخت حوزه های معدنی ایران ضرر و زیان های بسیار داشته باشد. قدر مسلم آن است که ایران به لحاظ معدنی و کانی روی خطی قرار گرفته که بهشت معادن و کانی های دنیای نامگذاری شده است. اما دستگاه های ذریبظ عنوان می کنند که اطلاعات دقیقی راجع به سنگ ها و فلزات گرانبها و نیمه گرانبها ندارند. از سوی دیگر برخی موانع ایجاد شده بر سر راه این صنعت خود معضلاتی را به وجود آورده است. نباید تصور کرد که تعرفه همواره می تواند عاملی برای تنظیم بازار یک محصول و